

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

De Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken
Postbus 79
2700 AB Zoetermeer

**Directie Constitutionele
Zaken en Wetgeving**
Afdeling Staatsinrichting en
Bestuur

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Contactpersoon
Naima Qoubbane
T 06-11182496
naima.qoubbane@minbzk.nl

Datum 29 september 2016
Betreft Ontwerp-amvb tot wijziging van het Kiesbesluit (permanente
kiezersregistratie niet-ingezetenen)

Kenmerk
2016-0000497339
Uw kenmerk

Hierbij bied ik u ter advisering aan de ontwerp-amvb tot wijziging van het
Kiesbesluit in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie
als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente
kiezersregistratie niet-ingezetenen).

In verband met de verdere voortgang zou ik het op prijs stellen uw reactie op de
ontwerp-amvb zo spoedig mogelijk – maar uiterlijk 20 oktober 2016– te mogen
ontvangen.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk

Besluit van

tot wijziging van het Kiesbesluit in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen)

Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van .....
(datum en nummer);

Gelet op de artikelen D 4, D 5, D 7, eerste lid, D 9, K 9, L 12, M 7, vierde lid, M 7a, M 9, tweede lid, van de Kieswet en artikel 22 van de Wet raadgevend referendum;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van....., nr. .... (datum en nummer));

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van ..... (datum en nummer);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Het Kiesbesluit wordt als volgt gewijzigd:

A

Hoofdstuk D komt te luiden:

Hoofdstuk D. De registratie van de kiesgerechtigdheid

Artikel D 1

Burgemeester en wethouders ontlenen aan de basisregistratie personen de gegevens die nodig zijn voor de vaststelling van de kiesgerechtigdheid van de personen die als ingezetene hierin zijn ingeschreven.

Artikel D 1a

1. Ten aanzien van personen die werkelijke woonplaats in de gemeente hebben, niet zijnde personen als bedoeld in artikel D 1, en die als kiesgerechtigd in de gemeentelijke administratie worden opgenomen, registreren burgemeester en wethouders de volgende gegevens:
  - a. de geslachtsnaam;
  - b. de voornamen of voorletters;
  - c. de geboortedatum
  - d. het adres;
  - e. de nationaliteit.
2. Burgemeester en wethouders schrappen de registratie van de kiesgerechtigdheid van de in het eerste lid bedoelde personen indien aan hen omstandigheden bekend worden op grond waarvan de desbetreffende persoon niet als kiezer behoort te zijn geregistreerd.

Artikel D 1b

Op verzoek van burgemeester en wethouders verstrekt het dagelijks bestuur informatie over de grenzen van het gebied van het waterschap.

Artikel D 2

Een registratie als bedoeld in artikel D 2 van de Kieswet bevat de volgende gegevens:

- a. de geslachtsnaam, de voornamen of voorletters, de geboortedatum, het woonadres, de nationaliteit en, indien van toepassing, het burgerservicenummer, het correspondentieadres, het e-mailadres en het telefoonnummer;
- b. een kopie van een geldige Nederlandse identiteitskaart, een kopie van een geldige identiteitskaart van Bonaire, Sint Eustatius of Saba of een kopie van een geldige identiteitskaart van Aruba, Curaçao of Sint Maarten waarop de Nederlandse nationaliteit staat vermeld;
- c. de verklaring dat de persoon of een aan hem gerelateerde persoon in Nederlandse openbare dienst als bedoeld in artikel B 1, tweede lid, onder b, van de Kieswet werkzaam is.

Artikel D 3

1. Een aanvraag als bedoeld in artikel D 3 van de Kieswet wordt ingediend bij burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage, het hoofd van de consulaire post waaronder de woonplaats van aanvrager ressorteert of, als het een persoon betreft die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten woont, bij de vertegenwoordiger van Nederland in deze landen. Het hoofd van de consulaire post of de vertegenwoordiger zendt de aanvraag zo spoedig mogelijk door naar burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage.
2. In afwijking van het eerste lid dient een persoon als bedoeld in artikel B 1, tweede lid, onder b, van de Kieswet die niet gedurende ten minste tien jaren zijn werkelijke woonplaats in Nederland heeft gehad, de aanvraag in bij Onze Minister onder wiens ministerie de werkzaamheden van de betrokken functionaris ressorteren. Deze zendt de aanvraag zo spoedig mogelijk door naar burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage.
3. Formulieren als bedoeld in artikel D 3 van de Kieswet zijn kosteloos verkrijgbaar bij de organen waarbij de aanvragen worden ingediend, en bij de gemeente.
4. Indiening van aanvragen langs elektronische weg kan uitsluitend bij burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage.

Artikel D 4

1. Het orgaan waarbij een aanvraag tot registratie als bedoeld in artikel D 3 van de Kieswet is ingediend, gaat na of aan dat orgaan met betrekking tot de aanvrager gegevens bekend zijn en, zo dit het geval is, of deze overeenstemmen met de in de aanvraag vermelde gegevens. Bij doorzending van de aanvraag deelt het orgaan zijn bevindingen mee en houdt van deze verzending aantekening.
2. De burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage gaan na of er met betrekking tot de aanvrager die zich vóór 1 oktober 1994, dan wel op of na 1 oktober 1994 buiten Nederland heeft gevestigd, gegevens bekend zijn in het persoonskaartenarchief of het schakelregister, bedoeld in artikel 4.5 van de Wet basisregistratie personen, onderscheidenlijk in de basisregistratie personen, en, zo dit het geval is, of deze overeenstemmen met de in de aanvraag tot registratie vermelde gegevens.

Artikel D 5

Indien aan het orgaan waarbij een aanvraag tot registratie als bedoeld in artikel D 3 van de Kieswet kan worden ingediend, omstandigheden bekend worden, op grond waarvan een persoon die ingevolge artikel D 2 van de Kieswet als kiezer is geregistreerd, niet als kiezer behoort te zijn geregistreerd, wordt daarvan terstond mededeling gedaan aan burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage.

Artikel D 6

Indien aan een persoon een mededeling is gedaan dat hij niet als kiezer is geregistreerd als bedoeld in artikel D 5 van de Kieswet, worden hem uiterlijk op de zevende dag na ontvangst van zijn verzoek de redenen daarvan meegedeeld.

Artikel D 7

Op een aanvraag als bedoeld in artikel D 3 van de Kieswet wordt uiterlijk op de zevende dag na ontvangst door burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage beslist.

Artikel D 8

Ambtshalve wijzigingen als bedoeld in artikel D 6 van de Kieswet worden onverwijld aan de persoon bekendgemaakt.

B

Na hoofdstuk J wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd, luidende:

HOOFDSTUK K. Het stemmen met een kiezerspas

Artikel K 1

Een formulier als bedoeld in artikel K 6 van de Kieswet is kosteloos verkrijgbaar bij de gemeente.

Artikel K 2

Het verzoek als bedoeld in artikel K 7 van de Kieswet bevat de volgende gegevens:

- a. de geslachtsnaam, de voornamen of voorletters, de geboortedatum, het woonadres, de nationaliteit en, indien van toepassing, het burgerservicenummer, het correspondentieadres, het e-mailadres en het telefoonnummer;
- b. een kopie van een geldige Nederlandse identiteitskaart, een kopie van een geldige identiteitskaart van Bonaire, Sint Eustatius of Saba of een kopie van een geldige identiteitskaart van Aruba, Curaçao of Sint Maarten waarop de Nederlandse nationaliteit staat vermeld;
- c. de verklaring dat de persoon of een aan hem gerelateerde persoon in Nederlandse openbare dienst als bedoeld in artikel B 1, tweede lid, onder b, van de Kieswet werkzaam is.

C

Na hoofdstuk K wordt een nieuw hoofdstuk ingevoegd, luidende:

HOOFDSTUK L. Het stemmen bij volmacht

Artikel L 1

Een formulier als bedoeld in artikel L 8 van de Kieswet is kosteloos verkrijgbaar bij de gemeente.

Artikel L 2

Het verzoek als bedoeld in artikel L 9 van de Kieswet bevat de volgende gegevens:

- a. de geslachtsnaam, de voornamen of voorletters, de geboortedatum, het woonadres, de nationaliteit en, indien van toepassing, het burgerservicenummer, het correspondentieadres, het e-mailadres en het telefoonnummer;
- b. een kopie van een geldige Nederlandse identiteitskaart, een kopie van een geldige identiteitskaart van Bonaire, Sint Eustatius of Saba of een kopie van een geldige identiteitskaart van Aruba, Curaçao of Sint Maarten waarop de Nederlandse nationaliteit staat vermeld;
- c. de verklaring dat de persoon of een aan hem gerelateerde persoon in Nederlandse openbare dienst als bedoeld in artikel B 1, tweede lid, onder b, van de Kieswet werkzaam is.

D

1. De artikelen M 1 tot en met M 8 worden geletterd M 6 tot en met M 13.

2. Er worden vijf artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel M 1

Een formulier als bedoeld in artikel M 3 van de Kieswet is kosteloos verkrijgbaar bij de gemeente.

Artikel M 2

Het verzoek, bedoeld in artikel M 3 van de Kieswet, bevat een adres buiten Nederland waar de persoon de stukken, bedoeld in artikel M 6 van de Kieswet, wenst te ontvangen.

Artikel M 3

1. De vertegenwoordiger van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten zendt de personen die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten wonen, de stukken als bedoeld in artikel M 6, eerste lid, van de Kieswet.
2. De vertegenwoordiger van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten draagt er zorg voor dat de stembiljetten alsmede de formulieren voor de processen-verbaal voor de briefstembureaus in Aruba, Curaçao, respectievelijk Sint Maarten tijdig in gereedheid worden gebracht.

Artikel M 4

De burgemeester van 's-Gravenhage zet op de retourenveloppe, bedoeld in artikel M 6 van de Kieswet, het adres van:

- a. het briefstembureau, indien dat voor de kiesgerechtigde is ingesteld op grond van artikel M 13, eerste, tweede en vierde lid;
- b. de vertegenwoordiger van Aruba, Curaçao of Sint Maarten, indien voor de kiesgerechtigde een briefstembureau is ingesteld op Aruba, Curaçao respectievelijk Sint Maarten;
- c. de burgemeester van 's-Gravenhage, in de overige gevallen.

Artikel M 5

De stembescheiden, bedoeld in artikel M 7 van de Kieswet, bevatten een kopie van een geldig Nederlands paspoort, een kopie van een geldige Nederlandse identiteitskaart, een kopie van een geldige identiteitskaart van Bonaire, Sint Eustatius of Saba of een kopie van een geldige identiteitskaart van Aruba, Curaçao of Sint Maarten waarop de Nederlandse nationaliteit staat vermeld.

E

1. In artikel M 7 (nieuw) wordt "M 3 tot en met M 7" vervangen door M 8 tot en met M 12.
2. In artikel M 12 (nieuw), eerste lid, vervalt "ingevolge artikel M 6, eerste lid,".
3. In artikel M 13 (nieuw), aanhef, wordt "De artikelen M 2 tot en met M 7" vervangen door M 7 tot en met M 12.

F

Na artikel M 13 (nieuw) wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel M 14

De lijst, bedoeld in artikel M 9, zesde lid, van de Kieswet bevat de volgende gegevens:

- a. de geslachtsnaam, de voornamen of voorletters, de geboortedatum, het woonadres van personen die geregistreerd zijn overeenkomstig artikel D 2 van de Kieswet en aan wie niet reeds een volmachtbewijs of kiezerspas is verstrekt en, indien van toepassing, het burgerservicenummer;
- b. de geslachtsnaam, de voornamen of voorletters, de geboortedatum, het woonadres van personen van wie het verzoek tot het stemmen per brief, bedoeld in artikel M 3 van de Kieswet, is ingewilligd en, indien van toepassing, het burgerservicenummer.

G

In artikel N 12 wordt "artikel M 6" vervangen door M 11.

Artikel II

Het Besluit raadgevend referendum wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2 komt te luiden:

Artikel 2

Ten aanzien van de registratie van de kiesgerechtigdheid van Nederlanders die hun werkelijke woonplaats buiten Nederland hebben, zijn de artikelen D 2 tot en met D 8 van het Kiesbesluit van toepassing.

B

Artikel 3 vervalt.

Artikel III

Dit besluit treedt in werking op het tijdstip waarop de wet tot wijziging van de Kieswet in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen) in werking treedt.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inhoud van het besluit

Het kabinet heeft in het regeerakkoord aangekondigd de procedures, die gelden voor Nederlandse kiezers die in het buitenland wonen, te vereenvoudigen. Hiertoe is de Kieswet gewijzigd (Stb. PM). Deze wetswijziging strekt ertoe de wettelijke voorgeschreven registratie bij elke verkiezing te vervangen door een eenmalige verplichting tot registreren. Personen die de Nederlandse nationaliteit bezitten, op de dag van stemming achttien jaar of ouder zijn, hun werkelijke woonplaats buiten Nederland hebben en niet uit het kiesrecht zijn ontzet, kunnen, op verzoek, permanent geregistreerd worden. De in het permanente register opgenomen personen krijgen voor elke verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, van de leden van het Europees Parlement en bij elk landelijk referendum op grond van de Wet raadgevend referendum (hierna: landelijk raadgevend referendum) stembescheiden toegestuurd om aan de betreffende verkiezing(en) deel te kunnen nemen.

Naast een permanente registratie van niet ingezetenen regelt de wet tot wijziging van de Kieswet dat personen die in Nederland wonen maar vanwege hun tijdelijk verblijf in het buitenland per brief mogen stemmen, hun verzoek daartoe indienen bij de burgemeester van 's-Gravenhage en niet langer bij de burgemeester van de gemeente waar zij staan ingeschreven.

Voor de achtergronden van de introductie van een permanent kiezersregister voor niet-ingezetenen en daaruit voortvloeiende wijzigingen in de procedure van registratie, wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de wijziging van de Kieswet in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen).

De invoering van voorgenoemd register brengt enkele wijzigingen aan in de Kieswet. Een aantal van deze wijzigingen noopt tot aanpassing van het Kiesbesluit en het Besluit raadgevend referendum. De belangrijkste wijzigingen in de Kieswet die leiden tot voormelde aanpassing van het Kiesbesluit en het Besluit raadgevend referendum zijn:

1. Het verzoek tot registratie

De procedure met betrekking tot het indienen van een registratieverzoek (aanvraag) komt voor een groot deel overeen met de huidige praktijk en heeft betrekking op dezelfde groep niet-ingezetenen als in het huidige regime van terugkerende registratie. De aanvraag om een registratie geschiedt middels een ingevuld en met een fysieke handtekening ondertekend formulier. Eenmaal in het register opgenomen, stemt de geregistreerde persoon in beginsel met een briefstembewijs per post. Indien hij voor een bepaalde verkiezing of landelijk raadgevend referendum bij volmacht of met een kiezerspas wenst te stemmen, dan kan hij hiertoe een aanvraag indienen bij de burgemeester van de gemeente 's-Gravenhage.

In deze algemene maatregel van bestuur worden nadere regels vastgelegd over de verstrekking van het registratieformulier, de gegevens en bescheiden waarnaar in dit formulier mag worden gevraagd, de wijze van indiening van het registratieverzoek en het stemmen bij volmacht of met een kiezerspas.

2. De beslissing op het verzoek tot registratie

Op het verzoek tot permanente registratie wordt, zoals thans het geval is bij het systeem van terugkerende registratie, uiterlijk op de zevende dag na ontvangst door het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage beslist. Deze termijn was voorheen in de wet geregeld en wordt nu in deze algemene maatregel van bestuur vastgelegd. Voor een motivering van deze overheveling van de Kieswet naar het Kiesbesluit wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de wijziging van de Kieswet in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen).

3. Inlichtingen en wijziging van de registratie

Indien een persoon door het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage niet als kiezer is geregistreerd, terwijl hij hiervoor een aanvraag heeft ingediend, worden hem in beginsel uiterlijk op de zevende dag na ontvangst de redenen daarvan meegedeeld. Evenals de termijn waarbinnen op het verzoek tot (wijziging van de) registratie moet worden beslist, wordt de termijn waarbinnen de persoon de redengeving voor het ontbreken van een registratie ontvangt, in het Kiesbesluit vastgelegd.

Voor het doorgeven van wijzigingen met betrekking tot de registratie, maakt de kiezer gebruik van een ingevuld en met een fysieke handtekening ondertekend formulier. In deze algemene maatregel van bestuur worden nadere regels vastgelegd over de verstrekking van het wijzigingsformulier, de gegevens en bescheiden waarnaar in dit formulier mag worden gevraagd evenals de wijze van indiening.

2. Administratieve en financiële lasten voor overheid en burger

Voor zover er voor de gemeenten en de burger (extra) administratieve en financiële lasten zijn verbonden aan de invoering van een permanente registratie, volgen deze uit de wet tot wijziging van de Kieswet. Voor een overzicht van de financiële gevolgen en administratieve lasten van de invoering van een permanent kiezersregister voor niet-ingezetenen wordt verwezen naar (paragraaf 5 van) de memorie van toelichting bij de wijziging van de Kieswet in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen). De wijzigingen zijn hoofdzakelijk technisch en redactioneel van aard, volgend op de wijzigingswet.

3. Consultatie

Het ontwerpbesluit is ter consultatie voorgelegd aan de gemeente 's-Gravenhage, de Kiesraad, de VNG en de NVVB. PM

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

Onderdeel A (hoofdstuk D Kiesbesluit)

Artikelen D 1, D 1a en D 1b

Deze artikelen blijven ongewijzigd in het nieuwe hoofdstuk D en worden hier dan ook niet nader toegelicht.

Artikel D 2

Een persoon die in het permanente kiezersregister wil worden opgenomen, dient zich eenmalig te registreren. Een permanente registratie werkt, evenals het huidige systeem van terugkerende registratie, op basis van een aanvraag van degene die geregistreerd wil worden. Dit onderdeel voorziet in de gegevens en bescheiden waarnaar in het registratieformulier gevraagd mag worden. Het betreft dezelfde gegevens en bescheiden die de kiezer volgens het huidige systeem van terugkerende registratie verstrekt.

Artikel D 3

Dit artikel legt vast bij welk orgaan een aanvraag tot (wijziging van) de registratie moet worden ingediend. Daarnaast regelt het de verstrekking van het registratieformulier, dat kosteloos en tevens als elektronisch formulier beschikbaar zal worden gesteld via de website van de gemeente 's-Gravenhage.

Het ondertekende verzoek tot registratie kan zowel per post als per e-mail worden ingediend bij de gemeente 's-Gravenhage. Behalve bij de gemeente 's-Gravenhage kan een verzoek ook per post worden ingediend bij het hoofd van de consulaire post

waaronder de woonplaats van een aanvrager ressorteert of, als het een persoon betreft die in Aruba, Curaçao of Sint Maarten woont, bij de vertegenwoordiger van Nederland in deze landen. Het hoofd van de consulaire post dan wel de vertegenwoordiger zendt het verzoek zo spoedig mogelijk door naar het college van burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Gravenhage. De Nederlander op Aruba, Curaçao of Sint Maarten die in Nederlandse openbare dienst werkt en zijn Nederlandse echtgenoot, geregistreerde partner of levensgezel en kinderen moeten hun verzoek indienen bij de minister onder wiens ministerie de werkzaamheden van de betrokken functionaris vallen. Dit is noodzakelijk omdat deze personen voor registratie in de permanente registratie een verklaring van de betreffende minister nodig hebben dat zij in Nederlandse dienst zijn. De betrokken minister zendt het verzoek door naar het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage. Deze werkwijze correspondeert met de huidige praktijk.

Artikelen D 4 en D 5

Naast terminologische aanpassingen bevatten deze artikelen wijzigingen die voortvloeien uit de introductie van een permanente registratie. In het huidige systeem registreert het college van burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Gravenhage de personen die buiten het Koninkrijk woonachtig zijn en doet de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dat voor de personen die woonachtig zijn in Aruba, Curaçao of Sint Maarten. In het nieuwe systeem wordt de registratie van niet-ingezetenen belegd bij één orgaan, het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage, waardoor de verwijzing naar de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties overbodig is geworden en derhalve is geschrapt.

Artikel D 6

Dit artikel bepaalt binnen welke termijn het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage dienen te beslissen op een aanvraag tot (wijziging van de) registratie.

Artikel D 7

Een persoon die in het permanente kiezersregister is opgenomen, kan middels een verzoek aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente 's-Gravenhage informeren of hij al dan niet als kiezer is geregistreerd. Een mededeling van het college hieromtrent dient onverwijld plaats te vinden. Indien een persoon niet als kiezer is geregistreerd, worden hem uiterlijk op de zevende dag na ontvangst van zijn verzoek de redenen daarvan meegedeeld. Met deze termijn wordt aangesloten bij de voorgestelde termijn waarbinnen het college dient te beslissen op een aanvraag tot (wijziging van de) registratie.

Artikel D 8

Een persoon die in het permanente kiezersregister is opgenomen, kan wijzigingen in zijn gegevens doorgeven. Wijzigingen die volgen uit de basisregistratie personen worden door het college van burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage ambtshalve verwerkt in de permanente registratie. Dit artikel bepaalt binnen welke termijn ambtshalve wijzigingen in de gegevens van een geregistreerde persoon aan hem worden bekendgemaakt.

Onderdelen B en C (hoofdstukken K en L Kiesbesluit)

De hoofdstukken K en L worden aangepast aan de nieuwe systematiek waarbij niet-ingezetenen met een permanente registratie niet meer hoeven te verzoeken om te mogen stemmen per brief, maar in beginsel briefstembescheiden ontvangen. Indien een geregistreerde persoon voor een bepaalde verkiezing of landelijk raadgevend referendum bij volmacht of met een kiezerspas wenst te stemmen, dan kan hij hiertoe een schriftelijk of elektronisch verzoek (aanvraag) indienen bij de burgemeester van 's-Gravenhage. Deze onderdelen regelen de verstrekking van de hiervoor benodigde formulieren, waarvan de aanvraag om een kiezerspas tevens een kopie van een bewijs van Nederlanderschap dient te bevatten. Daarnaast voorzien deze onderdelen in de gegevens en bescheiden waarnaar in het aanvraagformulier gevraagd mag worden.

Op een verzoek tot het stemmen bij volmacht of met een kiezerspas beslist de burgemeester van 's-Gravenhage zo spoedig mogelijk. Indien een verzoek niet in verdere behandeling wordt genomen of wordt afgewezen, maakt de burgemeester de beslissing met opgave van redenen schriftelijk aan de verzoeker (aanvrager) bekend. Deze werkwijze stemt overeen met de huidige praktijk van het stemmen bij volmacht of met een kiezerspas.

Artikelen M 1 en M 2

Deze artikelen regelen de verstrekking van het formulier voor het stemmen per brief voor de Nederlandse ingezetene die tijdelijk in het buitenland verblijft. Op het formulier vult de kiezer een adres buiten Nederland in waar hij de stembescheiden wenst te ontvangen.

Artikel M 3

Deze bepaling regelt dat personen die ingezetenen zijn van Aruba, Curaçao en Sint Maarten hun stembescheiden overeenkomstig de gangbare praktijk zullen ontvangen van de vertegenwoordiger van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten en niet van de burgemeester van 's-Gravenhage. Tevens voorziet dit artikel erin dat de vertegenwoordiger de stembiljetten en de formulieren voor de processen-verbaal voor de stembureaus in Aruba, Curaçao en Sint Maarten tijdig in gereedheid brengt.

Artikel M 4

Dit artikel is deels overgeheveld van de Kieswet naar het Kiesbesluit en sluit voor het overige aan bij de systematiek van de permanente registratie. Alleen de burgemeester van 's-Gravenhage verzorgt de adressen op de retourenveloppen. Regels over het adres op de retourenveloppe voor retournering van de briefstembescheiden zijn door de formele wetgever aangewezen tot de meer gedetailleerde regels van administratieve aard en worden derhalve in deze algemene maatregel van bestuur vastgelegd.

Artikel M 5

Deze bepaling wijst het identiteitsdocument aan waarvan een geregistreerde persoon een kopie bij zijn stembescheiden dient te voegen.

Artikel M 14

Artikel M 9, zesde lid, van de Kieswet, bepaalt dat op de briefstembureaus de ingewilligde verzoekschriften tot het stemmen per brief liggen. De nieuwe formulering van M 9, zesde lid, van de Kieswet gaat uit van de aanwezigheid een lijst van personen die per brief mogen stemmen. Op deze lijst staan personen die bij de gemeente Den Haag geregistreerd zijn overeenkomstig a) de permanente registratie (minus de personen met een gehonoreerd verzoek tot het stemmen bij volmacht of tot het stemmen met een kiezerspas) en b) de ingewilligde verzoeken tot briefstemmen. Dit artikel bepaalt uit welke gegevens deze lijst van personen dient te bestaan, om te kunnen controleren dat alleen gerechtigde personen een briefstem zullen uitbrengen.

Artikel II

Onderdeel A (artikel 2 Besluit raadgevend referendum)

Kiesgerechtigden voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer zijn ook kiesgerechtigd voor een referendum op grond van de Wet raadgevend referendum (vgl. artikel 18 van deze wet). Zij kunnen een inleidend verzoek indienen tot het houden van een referendum of een ondersteuningsverklaring indienen ten behoeve van een referendum. Aanpassing van de Kieswet ten behoeve van de invoering van een permanente registratie noopt ook tot aanpassing van het Besluit raadgevend referendum. Hoofdstuk 2 van het Kiesbesluit inzake de registratie van kiesgerechtigdheid van Nederlanders die in buiten Nederland wonen, wordt op

onderdelen, voor wat betreft de artikelen D 2 tot en met D 8 van het Kiesbesluit, van toepassing verklaard op het Besluit raadgevend referendum.

Onderdeel B (artikel 3 Besluit raadgevend referendum)

Dit artikel vervalt nu de bepalingen waarnaar wordt verwezen in het Kiesbesluit, Kieswet en Wet raadgevend referendum (grotendeels) zijn gewijzigd of vervallen.

Artikel III

In dit onderdeel wordt voorzien in de inwerkingtreding van het besluit. Het besluit treedt gelijktijdig in werking met de wet die ten grondslag ligt aan het besluit.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk